

Men – Händel var väl tysk? Eller åtminstone engelsman, för Messias är ju på engelska? Sant är att Georg Friedrich Händel föddes i Halle i tyska Sachsen. Sant är också att han med stor framgång verkade i London under många år och att han är allra mest känd för Messias, världens mest spelade oratorium för kör, solister och orkester. Men väsentligt i sammanhanget är att Händel tillbringade några av sina ungdomsår i Italien. Denna tid kom att bli helt avgörande för hans konstnärliga utveckling. Han studerade och komponerade flitigt i den italienska stilen; både scenisk musik och kyrkoverk till latinsk text. Operaariorna som ingår i kvällens program skrevs senare, men Gloria tros ha tillkommit under denna tid.

Händels operafigurer är annorlunda än senare tiders karaktärer. Barockoperorna utspelar sig ofta i antika miljöer och befolkas oftare av mytologiska gestalter än människor av kött och blod. Hjältarna var förebilder – exempel – som besatt de goda dygderna. Dessa kardinaldygder var i grunden fyra: klokhet, rättvisa, måttfullhet och uthållighet. ”Dygdemönster” eller ”exemplarisk” är språkliga rester som lever i vårt moderna språk, om än med något förändrad klang.

I den första arian, som kommer från operan Xerxes, är det den unga Romilda som gör klart: ”Den som ger efter för arga känslor är inte en som älskar. Men den som i kärlek besegrar ett hårt öde – honom bjuder jag min tro.” I Ombra mai fù är det kung Xerxes själv, den milde och kloke härskaren över Persien, som njuter av ron och stillheten i sin vackra trädgård – Här är gudagott av vara. Men i E gelosia rinner heta känslor genom Romilda; nu brister hon ut i förtvivlan över sin trolöse älskare och svekfulla syster. Avundsjukan – vilken tyrann! Ur operan Alcina räddar sig titelrollens syster Morgana ur en svår knipa med kvinnlig list. Charmerande koloraturer beveker hennes älskade att komma tillbaka. ”Du vet ju att du är den ende för mig”.

I den italienska stilen är det melodin som står i centrum. Detta gällde redan hos Palestrina i vokalpolyfonins dagar på femtonhundratalet och denna tradition har förvaltats såväl av barockens kompositörer som senare av de allra största operamästarna.

Francesco Cavalli, som var organist, sångare och kompositör, arbetade i San Marco i Venedig samtidigt som Monteverdi (operans uppfinnare). Den här sonaten ingår i en samling sakrala sonater avsedda för liturgiskt bruk.

Julius Caesar anses internationellt vara Händels allra bästa opera. I Cleopatras aria Piangerò befinner hon sig i den hopplösa situationen att hon tror att hennes älskade är död. I en gripande klagosång begråter hon sitt grymma öde.

Corellisonaten har hämtats direkt från ett opublicerat manuskript i Biblioteca del Conservatorio ”Benedetto Marcello” i Venedig. Musiken känns igen från ett tidigare corelliverk, men här finns en egen stämma för ”violetta” – den lilla violan. Ofta oktaverar den cellon men har ibland egna linjer. Vem som är upphovsmannen till denna nya version med violettan är inte helt säkert.

År 2001 spred sig en löpeld genom musikvärlden. I ett arkiv i London hade man funnit ett dittills okänt verk av mästaren Georg Friedrich Händel – en virvlande kantat för solostämma, två violiner och generalbas där alla stämmor har lika självständiga roller. På kort tid har det blivit ett favoritverk för både musiker och lyssnare. I kväll framförs det i Ulricehamn, troligen för första gången. Instrumenten är tidstroga men sången är det knappast. På 2000-talet kastreras inga pojkar för att behålla sin sopranröst som vuxna. Kvinnorna måste inte spärra in sig i korsetter som hindrar den djupa och fria andningen. Och musiken har inte förlorat något på det.

Elisabeth Feldt

Gloria in excelsis Deo

Ära vare Gud i höjden

*et in terra pax hominibus
bonae voluntatis.*

*och frid på jorden åt människorna
som har hans välbehag.*

*Laudamus te,
benedicimus te,
adoramus te,
glorificamus te,*

*Vi lovar dig,
vi välsignar dig,
vi tillber dig,
vi prisar och ärar dig,*

*Gratias agimus tibi
propter magnam gloriam tuam.*

*Vi tackar dig
för din stora härlighet.*

*Domine Deus, rex coelestis,
Deus Pater omnipotens.
Domine Fili unigenite,
Iesu Christe, Domine Deus,
Agnus Dei, Filius Patris*

*Herre Gud, himmelske konung,
Gud Fader allsmäktig,
Herre, Guds enfödde Son,
Jesus Kristus, Herre Gud,
Guds lamm, Faderns Son,*

*Qui tollis peccata mundi,
miserere nobis;
qui tollis peccata mundi,
suscipe deprecationem nostram.
Qui sedes ad dexteram Patris,
miserere nobis.*

*Du som borttager världens synder,
förbarma dig över oss.
Du som borttager världens synder,
tag emot vår bön.
Du som sitter på Faderns högra sida,
förbarma dig över oss.*

*Quoniam tu solus sanctus,
tu solus Dominus,
tu solus Altissimus,
Iesu Christe,
cum Sancto Spiritu:
in gloria Dei Patris.
Amen.*

*Ty du allena är belig,
Du allena Herre,
Du allena den högste,
Jesus Kristus,
med den belige Ande,
i Guds Faderns härlighet.
Amen.*

Förutom att undervisa i sång på Helsjöns folkhögskola är **Elisabeth Feldt** verksam som sångerska. Hon framträder ofta i kyrkomusikaliska sammanhang med en rik och omväxlande repertoar som omfattar såväl kammarmusik som större orkesterverk. Sin utbildning har hon fått vid musikhögskolorna i Göteborg och Örebro och därefter i Piteå för professorerna Dorothy Irving och Matti Hirvonen.

Genom passion och nyfikenhet, historisk medvetenhet och med spontanitet och improvisation som ständigt närvarande element i musicerandet gör Arden Quartet barockmusiken levande för nutida människor. **Sara Uneback, Sophia Larsdotter, Elin Sydhagen** och **Ingrid Andersson** är frilansmusiker och har studerat kammarmusik tillsammans vid Högskolan för Scen och Musik i Göteborg samt vid Conservatorio dall' Abaco i italienska Verona.

Cembalisten **Samuel Björkman** är bördig från Svenljunga och har studerat orgel- och cembalospel vid Musikhögskolan i Göteborg och Hochschule für Musik und Theater Felix Mendelssohn Bartholdy i Leipzig.

Konserten är den första i serien FRAMTIDSFRÖN.

Nästa konsert
den 5 oktober
18.00 *Introduktion*
18.30 *Fransk pianoafton*

www.svenskakyrkan.se/ulricehamn

FRAMTIDSFRÖN

Barockmusik i italiensk stil

ULRICEHAMNS KYRKA 21 SEPTEMBER 2008

Elisabeth Feldt, sopran
The Arden Quartet & Sam
Sara Uneback, barockviolin
Sophia Larsdotter, barockviolin
Elin Sydhagen, barockviola
Ingrid Andersson, barockcello
Samuel Björkman, cembalo

Georg Friedrich Händel (1685-1759)

Chi cede al furore
Ombra mai fù
E gelosia quella tiranna
Tornami a vagghegiar

Francesco Cavalli (1602-76)

Sonata a quattro

Georg Friedrich Händel

Piangerò la sorte mia

Arcangelo Corelli (1653-1713)

Sonata
Grave
Allegro
Vivace
Allegro

Georg Friedrich Händel

Gloria
Gloria in excelsis Deo
Et in terra pax
Laudamus te
Domine Deus
Qui tollis peccata mundi
Quoniam tu solus sanctus